

**Комунальний заклад вищої освіти
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»**

ЗАТВЕРДЖЕНО

В.о. директора коледжу

Костянтин ВОЙЦЕХІВСЬКИЙ

“ _____ ” _____ 2021 р.

ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ІСПИТУ
З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

*для вступників на основі
повної загальної (профільної) середньої освіти*

Вінниця 2021

Програма вступного іспиту з історії України для вступників на основі повної загальної (профільної) середньої освіти / Укладач В. В. Мазуркевич. – Вінниця: Комунальний заклад вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», 2021. – с. 50

Укладач:

Мазуркевич В. В. – викладач-методист, викладач вищої категорії, викладач суспільних дисциплін Комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

Рецензенти:

Лисий А. К. – кандидат історичних наук, викладач суспільних дисциплін Комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

Струкевич О. К. – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри методики викладання суспільних, філологічних і природничо-математичних дисциплін Комунального вищого навчального закладу «Вінницька академія неперервної освіти»

Програму розглянуто і обговорено на засіданні кафедри суспільно-гуманітарних наук.

(Протокол № 7 від 17 лютого 2021 року)

Пояснювальна записка

Метою програми є виявлення рівня сформованості в вступників ключових та історичної компетентності, визначення відповідності результатів їх навчально-пізнавальних досягнень Державному стандарту.

Програма вступного іспиту з історії України розроблена з урахуванням основних складових історичної свідомості, мети, змісту та результатів навчально-пізнавальної діяльності, які закладені в Державному стандарті базової і повної загальної середньої освіти та чинній навчальній програмі з історії України для закладів загальної середньої освіти. Вона охоплює курс історії України від найдавніших часів до сьогодення.

Програма передбачає перевірку рівня сформованості у вступників насамперед історичної компетентності, до елементів якої належить:

хронологічна компетентність – уміння орієнтуватися в історичному часі, встановлювати близькі та далекі причинно-наслідкові зв'язки, розглядати суспільні явища в конкретно-історичних умовах, виявляти зміни і тяглість життя суспільства;

просторова компетентність – уміння орієнтуватися в історичному просторі та знаходити взаємозалежності в розвитку суспільства, господарства, культури і природного довкілля;

інформаційна компетентність – уміння працювати з джерелами історичної інформації, інтерпретувати зміст джерел, визначати їх надійність, виявляти і критично аналізувати розбіжності в позиціях авторів джерел;

логічна компетентність – уміння визначати і застосовувати

теоретичні поняття для аналізу й пояснення історичних подій та явищ, ставити запитання та шукати відповіді, розуміти множинність трактувань минулого та зіставляти різні його інтерпретації;

аксіологічна компетентність – уміння формулювати оцінку історичних подій та історичних постатей, суголосну до цінностей та уявлень відповідного часу чи відповідної групи людей, осмислювати зв'язки між історією і сучасним життям.

Вступні випробування проводяться у формі тестів для вступників, які мають на це право відповідно до правил прийому у 2021 році; у формі співбесіди для визначеної правилами прийому у 2021 році категорії вступників.

Структура програми

1. Вступ до історії України.
2. Стародавня історія України.
3. Русь-Україна (Київська держава).
4. Королівство Руське (Галицько-Волинська держава).
Монгольська навала.
5. Руські удільні князівства у складі іноземних держав у другій половині XIV – першій половині XVI ст. Кримське ханство.
6. Українські землі у складі Речі Посполитої в другій половині XVI століття.
7. Українські землі у складі Речі Посполитої в першій половині XVII століття.
8. Національно-визвольна війна українського народу середини XVII століття.
9. Козацька Україна наприкінці 50-80-х рр. XVII ст.
10. Українські землі наприкінці XVII – в першій половині XVIII ст.
11. Українські землі в другій половині XVIII ст.
12. Українські землі у складі Російської імперії наприкінці XVIII – в першій половині XIX ст.
13. Українські землі у складі Австрійської імперії наприкінці XVIII – в першій половині XIX ст.
14. Культура України кінця XVIII – першої половини XIX ст.
15. Українські землі у складі Російської імперії в другій половині XIX ст.
16. Українські землі у складі Австро-Угорщини в другій половині XIX ст.
17. Культура України в другій половині XIX – на початку XX ст.
18. Українські землі у складі Російської імперії в 1900-1914 рр.
19. Українські землі у складі Австро-Угорщини в 1900-1914 рр.
20. Україна в роки Першої світової війни.
21. Початок Української революції.
22. Розгортання Української революції. Боротьба за відновлення державності.

23. Встановлення комуністичного тоталітарного режиму в Україні.
24. Утвердження більшовицького тоталітарного режиму в Україні.
25. Західноукраїнські землі в міжвоєнний період.
26. Україна в роки Другої світової війни.
27. Україна в перші повоєнні роки.
28. Україна в умовах десталінізації.
29. Україна в період загострення кризи радянської системи.
30. Відновлення незалежності України.
31. Становлення України як незалежної держави.
32. Творення нової України

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ до історії України

Предмет і завдання курсу історії України. Проблематика й структура курсу. Проблеми періодизації історії України. Історіографія курсу історії України. Джерела з історії України: речові, усні, писемні, візуальні. Концепції історії України. Вплив природно-географічних факторів на розвиток історії України.

Значення понять і термінів: «історія», «історія України», «хронологія», «історичне джерело», «археологія», «цивілізація».

2. Стародавня історія України

Поява та розселення людей на території України. Первісні люди та спосіб їх життя. Неолітична революція. Землеробські племена. Ремесла. Трипільська і середньостоговська археологічні культури. Кочовики раннього залізного віку. Кіммерійці. Скіфи. Сармати. Етнокультурні зв'язки скіфів та сарматів із слов'янами. Заснування античних міст-колоній у Північному Причорномор'ї та в Криму. Велике переселення народів.

Перші писемні згадки про давніх слов'ян (венедів, антів, склавинів). Велике розселення слов'ян. Історичні витоки українського народу.

Дати періодів: IV - середина III тис. до н. е. – розселення племен трипільської і середньостоговської археологічних культур на території України; VIII-VI ст. до н. е. – Велика грецька колонізація; друга половина V-VII ст. – Велике розселення слов'ян.

Значення понять і термінів: «палеоліт», «привласнювальне господарство», «мезоліт», «неоліт», «неолітична революція», «відтворювальне (продуктивне) господарство», «археологічна культура», «енеоліт», «бронзовий вік», «ранній залізний вік», «колонізація», «кочовик», «курган».

3. Русь-Україна (Київська держава)

Розселення східнослов'янських племінних союзів (поляни,

сіверяни, уличі, тиверці, хорвати (білі хорвати), волиняни (дуліби, бужани), древляни). Назва «Русь». Руська земля. Утворення Русі-України (Київської держави). Норманська теорія. Основні етапи розвитку Київської держави. Становлення державності (князювання Олега, Ігоря, Ольги, Святослава). Київська держава в період найбільшого піднесення та могутності: правління Володимира Великого та Ярослава Мудрого. Спроби утвердження спадкоємної монархії. Становлення феодальної системи господарювання. Соціальна стратифікація суспільства. Соціально-станові протиріччя. Народні збори. Народні повстання. Основні етапи економічного розвитку. Зміни в релігійному житті після запровадження християнства. Дворір'я. Історичне значення християнізації Русі. «Руська правда». Зовнішня політика київських князів. Стосунки Русі з Візантією, Західною Європою, арабським світом. Русь і кочівники. Причини і етапи феодальної роздробленості. Занепад Києва. Тимчасова політична стабілізація суспільства: Володимир Мономах. Мстислав Великий. Занепад Київської держави з другої половини XI століття. Посилення удільних князівств. Культура й духовність.

Дати подій: 860 р. – похід Аскольда на Константинополь, укладення першого відомого договору Русі з Візантією; 907, 911, 941, 944 рр. – походи князів на Константинополь; 882 р. – об'єднання північних та південних руських земель Олегом; 988 р. – запровадження християнства як державної релігії; 1019-1054 рр. – князювання Ярослава Мудрого в м. Київ; 1036 р. – розгром печенігів князем Ярославом Мудрим; 1097 р. – Любецький з'їзд (снем) князів; 1113р. – укладення «Повісті минулих літ»; початок правління Володимира Мономаха в м. Київ; 1187 р. – перша згадка назви «Україна» в писемних джерелах, створення «Слова о полку Ігоревім».

Персоналії: Аскольда, Олега, Ігоря, Ольги, Святослава, Володимира Великого, Ярослава Мудрого, Ізяслава, Святослава та Всеволода Ярославовичів, Володимира Мономаха, Мстислава Володимировича, Ярослава Осмомисла, митрополита Іларіона, Антонія Печерського, іконописця Алімпія, літописця Нестора.

Значення понять і термінів: «племінний союз», «князь», «полюддя»,

«язичництво», «християнство», «шлюбна дипломатія», «роздробленість», «віче», «вотчинне землеволодіння», «умовне землеволодіння», «боярин», «смерд», «ізгой», «закуп».

4. Королівство Руське (Галицько-Волинська держава).

Монгольська навала

Об'єднання Галицького та волинського князівств. Розбудова Галицько-Волинської держави в 1238-1264 рр. Політичний, соціальний та економічний розвиток в XII – першій половині XIV століть. Правління династії галицьких Ростиславичів. Ярослав Осмомисл. Правління династії галицько-волинських Романовичів. Роман Мстиславич. Данило Галицький. Боротьба галицько-волинських князів з монголо-татарами. Суспільно-політичне та господарське життя. Культура й духовність.

Дати подій: 1199 р. – утворення Галицько-Волинської держави; 1223 р. – битва біля р. Калка; 1238-1264 рр. – правління Данила Романовича; 1240 р. – захоплення м. Київ монголами; 1245 р. – битва біля м. Ярослав; поїздка Данила Романовича в Золоту Орду; 1253 р. – коронування Данила Романовича.

Персоналії: Романа Мстиславовича, Данила Романовича (короля Данила), Лева Даниловича, Юрія I Львовича, Юрія II Болеслава.

Значення понять і термінів: «ярлик», «баскак».

5. Руські удільні князівства у складі іноземних держав у другій половині XIV – першій половині XVI ст. Кримське ханство

Змагання Польщі та Литви за Галицько-Волинську спадщину. Вхід українських земель до складу сусідніх держав (Угорське королівство, Молдавське князівство, Османська імперія, Московське царство). Кревська унія. Велике князівство Руське Свидригайла. Остаточна ліквідація Волинського та Київського удільних князівств. Утворення Кримського ханства. Перехід кримських ханів у васальну залежність від Османської імперії. Виникнення козацтва. Соціально-економічне життя. Культура й духовність.

Дати подій: 1362 р. – битва біля р. Сині Води; 1385 р. – укладення Кревської унії; 40-і рр. XV ст. – утворення Кримського

ханства; 1478 р. – визнання Кримським ханством васальної залежності від Османської імперії; 1489 р. – перша згадка про українських козаків у писемних джерелах; 1514 р. – битва біля м. Орша.

Персоналії: Ольгерда, Вітовта, Свидригайла, Хаджі-Герая, Костянтина Івановича Острозького, Юрія Дрогобича.

Значення понять і термінів: «шляхтич», «магдебурзьке право», «магістрат», «цех», «Дике поле», «козак».

6. Українські землі у складі Речі Посполитої в другій половині XVI ст.

Люблінська унія та її вплив на українські землі. Зміни в соціальній структурі українського суспільства. Виникнення Запорозької Січі. Повстання 1590-х рр. Братський рух. Утворення УГКЦ. Культура й духовність.

Дати подій: 1556-1561 рр. – створення Пересопницького Євангелія; 1556 р. – заснування князем Дмитром Вишневецьким на о. Мала Хортиця першої – відомої Січі; 1569 р. – Люблінська унія і утворення Речі Посполитої; 1586 р. – утворення першої братської (слов'яно-греко-латинської) школи у м. Львів; 1596 р. – Берестейська церковна унія; утворення Української греко-католицької церкви (УГКЦ).

Персоналії: Василя-Костянтина Костянтиновича Острозького, Дмитра Вишневецького, Криштофа Косинського, Северина Наливайка, Івана Федоровича, Герасима Смотрицького, Іпатія Потія, Мелетія Смотрицького.

Значення понять і термінів: «воєводство», «низове козацтво», «реєстрове козацтво», «городове козацтво», «Запорозька Січ», «старшина», «кошовий отаман», «гетьман», «клейноди», «Українська греко-католицька церква», «братство», «полемічна література».

7. Українські землі у складі Речі Посполитої в другій половині XVII ст.

Зміни в соціально-економічному житті. Морські походи козаків. Участь українського козацтва у війнах Речі Посполитої проти Московського царства та Османської імперії. Козацькі повстання 1620-

1630-хрр. «Ординація Війська Запорозького...». Культура. Відновлення вищої православної церковної ієрархії 1620 р. Духовність.

Дати подій: 1618 р. – похід козаків під проводом гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного на м. Москва; 1621 р. – Хотинська битва; 1625 р. – Куруківська угода; 1632 р. – «Пункти для заспокоєння руського народу», утворення Київської колегії; 1637-1638 рр. – повстання під проводом Павла Павлюка, Якова Острянина, Дмитра Гуні.

Персоналії: Петра Конашевича-Сагайдачного, Тараса Федоровича. Івана Сулими, Йова Борецького, Петра Могили.

Значення понять і термінів: «фільварок», «кріпак», «панщина», «Золотий спокій».

8. *Національно-визвольна війна українського народу середини XVII ст.*

Національно-визвольна війна українського народу. Зміни в суспільно-політичному житті. Утворення української козацької держави - Війська Запорозького. Внутрішньо- та зовнішньополітична діяльність уряду Богдана Хмельницького.

Причини, характер і рушійні сили війни. Основні концепції періодизації Визвольної війни. Початковий етап війни (1648-1649). Перемоги козацько-селянського війська під Жовтими Водами, Корсунем, Пилявцями. Зборівська битва. Зборівський мир. Відновлення української державності. Формування державних інституцій і активізація зовнішньополітичної діяльності уряду Б. Хмельницького. Молдавські походи Хмельницького. Битва під Берестечком і Білоцерківський мир. Битви під Батогом і Жванцем. Зближення України з Московією. Переяславська Рада. Березневі статті Б. Хмельницького 1654 року. Вхід України під протекторат Московії. Завершальний етап Визвольної війни. Воєнні дії 1654-1657 рр. Становище Гетьманщини після смерті Б. Хмельницького. Основні напрями внутрішньої та зовнішньої політики І. Виговського. Гадяцька унія. Битва під Конотопом. Гетьманування Юрія Хмельницького. Поглиблення руйнівних процесів в Українській державі.

Історичне значення Визвольної війни українського народу. Визвольна війна як незавершена буржуазна революція. Оцінка особи Богдана Хмельницького в науковій літературі.

Дати подій: 1648 р. – Жовтоводська, Корсунська та Пилявецька битви; 1649 р. – Зборівська битва, Зборівський договір; 1651 р. – Берестецька битва, Білоцерківський договір; 1652 р. – Батозька битва; 1653 р. – Жванецька облога, Кам'янецький договір; 1654 р. – Переяславська рада, українсько-московський договір («Березневі статті»); 1656 р. – московсько-польське Віленське перемир'я.

Персоналії: Богдана Хмельницького, Івана Богуна, Адама Кисіля.

Значення понять і термінів: «національно-визвольна війна», «Військо Запорозьке», «Гетьманщина», «покозачення».

9. Козацька Україна наприкінці 50-80-х рр. XVII ст.

Внутрішньо- та зовнішньополітична діяльність гетьманів козацької України 50-80-х рр. XVII ст. Занепад Правобережжя. Запорозька Січ у складі Гетьманщини. Адміністративно-територіальний устрій Слобідської України.

Дати подій: 1658 р. – Гадяцький договір; 1659 р. – Конотопська битва; 1667 р. – Андрусівське перемир'я; 1669 р. – Корсунська угода, визнання Правобережною Гетьманщиною протекторату Османської імперії; 1681р. – Бахчисарайський мирний договір; 1686 р. – «Вічний мир» між Московським царством і Річчю Посполитою, підпорядкування Київської митрополії Московському патріархатові.

Персоналії: Івана Виговського, Юрія Немирича, Юрія Хмельницького, Павла Тетері, Івана Брюховецького, Петра Дорошенка, Івана Сірка, Дем'яна Многогрішного, Івана Самойловича.

Значення понять і термінів: «Руїна», «Великий згін», «Чигиринські походи».

10. Українські землі наприкінці XVII – в першій половині XVIII ст.

Гетьманщина в 1687-1709 рр. Повстання під проводом Семена Палія (1702-1704 рр.). Північна війна і Україна. Внутрішньополітична діяльність гетьманів козацької України 20-30-х рр. XVIII ст. Обмеження

автономії Гетьманщини. Діяльність Першої Малоросійської колегії, «Правління Гетьманського уряду» (1734-1750 рр.). Культура. Києво-Могилянська академія. Духовність.

Дати подій: 1708 р. – українсько-шведський союз, зруйнування Батурина; 1709 р. – зруйнування московськими військами Чортомлицької Січі, Полтавська битва; 1710 р. – «Конституція;..» Пилипа Орлика; 1713р. – ліквідація козацтва на Правобережній Україні; 1734 р. - заснування Нової (Підпільненської) Січі.

Персоналії: Івана Мазепи, Семена Палія. Костя Гордієнка. Пилипа Орлика. Івана Скоропадського, Павла Полуботка, Данила Апостола, Феофана Прокоповича.

Значення понять і термінів: «конституція», «Малоросія», «Малоросійська колегія», «змосковщення/зросійщення», «козацьке бароко», «козацький літопис».

11. Українські землі в другій половині XVIII ст.

Внутрішня політика останнього очільника Гетьманщини. Діяльність Другої Малоросійської колегії. Скасування козацького устрою на Слобожанщині. Ліквідація Запорозької Січі. Ліквідація автономії Гетьманщини. Опришківський та гайдамацький рухи. Зміни в політичному становищі Правобережної України та західноукраїнських земель після поділів Речі Посполитої (1772, 1793, 1795 рр.). Реформи Марії Терезії та Йосифа II та їх вплив на українські землі. Культура й духовність.

Дати подій: 1764 р. – остаточна ліквідація посади гетьмана; 1768 р. – Коліївщина; 1775 р. – остаточна ліквідація Запорозької Січі; 1780-1782 рр. – ліквідація особистої залежності селян Внутрішня політика останнього очільника Гетьманщини. Діяльність Другої Малоросійської колегії. 13 в Австрійській імперії; 1783 р. – закріпачення селян Лівобережної та Слобідської України; 1783 р. – підкорення Російською імперією Кримського ханства.

Персоналії: Кирила Розумовського, Петра Калнишевського, Олекси Довбуша, Максима Залізняка, Івана Гонти, Григорія Сковороди, Артема Веделя, Івана Григоровича-Барського.

Значення понять і термінів: «опришок», «Нова (Підпільненська) Січ», «паланка», «зимівник», «Задунайська Січ», «гайдамака», «Коліївщина».

12. Українські землі у складі Російської імперії наприкінці XVIII – в першій половині XIX ст.

Адміністративно-територіальний поділ українських земель у складі Російської імперії. Українське національне відродження: початок, періоди й особливості. Відновлення українського козацтва в час французько-російської війни. Кирило-Мефодіївське братство. Поширення в Україні російського та польського суспільних рухів. Початок промислового перевороту.

Дати подій: 1798 р. – видання «Енеїди» Івана Котляревського; 1828 р. – ліквідація Задунайської Січі; грудень 1825 – січень 1826 рр. – повстання Чернігівського полку; 1830-1831рр. – польське визвольне повстання; 1840 р. – перше видання «Кобзаря» Тараса Шевченка; 1846-1847 рр. – діяльність Кирило-Мефодіївського братства.

Персоналії: Івана Котляревського, Устима Кармалюка, Тараса Шевченка, Миколи Костомарова, Пантелеймона Куліша.

Значення понять і термінів: «нація», «національне відродження», «національна ідея», «масон», «промисловий переворот».

13. Українські землі у складі Австрійської імперії наприкінці XVIII – в першій половині XIX ст.

Адміністративно-територіальний поділ західноукраїнських земель. Початок національного відродження. Діяльність «Руської трійці». Альманах «Русалка Дністровая». Західноукраїнські землі в європейській революції 1848-1849 рр. Діяльність Головної Руської Ради (1848-1851 рр.). Досвід парламентаризму.

Дати подій: 1816 р. – створення освітнього товариства галицьких греко-католицьких священиків; 1833-1837 рр. – діяльність «Руської трійці»; 1837 р. – видання «Русалки Дністрової»; 1848 р. – скасування панщини в Галичині, створення Головної Руської Ради, видання першої українськомовної газети «Зоря Галицька».

Персоналії: Івана Могильницького, Маркіяна Шашкевича, Івана

Вагилевича, Якова Головацького, Олександра Духновича, Лук'яна Кобилиці.

Значення понять і термінів: «будителі», «революція», «Весна народів».

14. *Культура України кінця XVIII – першої половини XIX ст.*

Освіта, наука, література, образотворче мистецтво, архітектура. «Історія русів». Галицько-руська матиця. Собор руських вчених.

Дати подій: 1805 р. – відкриття університету в м. Харків; 1834 р. – відкриття університету в м. Київ; 1839 р. – ліквідація царською владою греко-католицької церкви на Правобережжі.

Персоналії: Василя Каразіна, Петра Гулака-Артемівського, Григорія Квітки-Основ'яненка, Михайла Максимовича, Михайла Остроградського.

Значення понять і термінів: «класицизм», «романтизм».

15. *Українські землі у складі Російської імперії в другій половині XIX ст.*

Події Кримської війни 1853- 1856 рр. на українських землях та поразка Російської імперії. Реформи 1860-1870-хрр. і процеси модернізації в Україні. Українські підприємці. Політика російського царизму щодо України. Розвиток громадівського руху. Журнали «Основа», «Громада», «Київська старина». Діяльність «Південно-Західного відділу Російського географічного товариства» (1873-1876 рр.). Братство тарасівців. Національне відродження кримськотатарського народу.

Дати подій: 19 лютого 1861р. – царський маніфест про скасування кріпосного права в Російській імперії; 1863 р. - Валувський циркуляр; 1863-1864 рр. – польське національно-визвольне повстання; 1876 р. – Емський указ.

Персоналії: Володимира Антоновича, Олександра Кониського, Михайла Драгоманова, Павла Чубинського, Бориса Грінченка, Ісмаїла Гаспаринського.

Значення понять і термінів: «Київська козащина», «земство», «громадівський рух».

16. Українські землі у складі Австро-Угорщини в другій половині XIX ст.

Політика австрійського уряду щодо західноукраїнських земель. Діяльність культурно-освітнього товариства «Просвіта». Українські видання: «Правда», «Діло», «Записки Наукового товариства імені Шевченка». Розвиток кооперативного руху. Трудова еміграція. Політизація українського національного руху та утворення перших політичних партій.

Дати подій: 1868 р. – створення у м. Львів товариства «Просвіта»; 1873 р. – створення у м. Львів Літературного товариства імені Тараса Шевченка (від 1892 р. – Наукове товариство імені Тараса Шевченка); 1890 р. – створення Русько-української радикальної партії; 1899 р. – створення Української національно-демократичної партії та Української соціал-демократичної партії.

Персоналії: Юліана Романчука, Юліана Бачинського, Івана Франка, Олександра Барвінського, Юрія Федьковича.

Значення понять і термінів: «трудова еміграція», «кооперація», «українофіли», «народовці», «радикали», «партія», «нова ера».

Культурно-просвітницький етап національного руху. Українофіли.

В. Антонович. Громадівський рух і посилення репресій з боку царизму. Участь українців у польському повстанні 1863-1864 рр. в Україні. Валуєвський циркуляр. Емський указ. Криза громадівського руху. Діяльність російських народницьких груп в Україні. М. Драгоманов і зародження українського соціалізму. Революційно-демократичний рух. Початок пролетарського руху.

17. Культура України в другій половині XIX – на початку XX ст.

Піднесення української культури. Розвиток освіти, науки, літератури, музичного, образотворчого, театрального мистецтва. Українські підприємці-благодійники. Релігія і церква.

Дати подій: 1865 р. – відкриття Новоросійського університету; 1875 р. – відкриття Чернівецького університету.

Персоналії: Іллі Мечникова, Івана Пулюя, Агатангела Кримського, Дмитра Яворницького, Лесі Українки, Марка Кропивницького, Миколи Садовського, Марії Заньковецької, Михайла Вербицького, Миколи

Лисенка, Соломії Крушельницької, Богдана Ханенка, Василя Смиренка.

Значення понять і термінів: «меценат», «професійний театр», «реалізм», «модернізм».

18. Українські землі у складі Російської імперії в 1900-1914 рр.

Утворення монополістичних об'єднань в Україні. Земельна реформа Петра Столипіна та її вплив на Україну. Консолідація української нації. Створення політичних партій Наддніпрянщини. Самостійницька й автономістська течії в національному русі. Події революції 1905-1907 рр. в Україні. Діяльність українських парламентських громад в I та II Державних Думах. Діяльність «Просвіти». Посилення російського імперського наступу на Україну в 1907-1914 рр.

Дати подій: 1900 р. – створення Революційної української партії (РУП); 1908 р. – створення Товариства українських поступовців (ТУП); 1905 р. – створення першої в Наддніпрянській Україні «Просвіти».

Персоналії: Євгена Чикаленка, Миколи Міхновського, Вячеслава Липинського.

Значення понять і термінів: «монополія», «хутір», «відруб», «чорносотенець», «страйк».

19. Українські землі у складі Австро-Угорщини в 1900-1914 рр.

Становище промисловості та сільського господарства. Радикалізація українського політичного руху. Вплив УГКЦ на формування національної свідомості населення західноукраїнських земель.

Дати подій: 1900 р. – обрання Андрея Шептицького митрополитом УГКЦ; 1907 р. – впровадження в Австро-Угорській імперії загального виборчого права для чоловіків.

Персоналії: Андрея Шептицького, Івана Боберського, Кирила Трильовського.

Значення поняття «загальне виборче право».

20. Україна в роки Першої світової війни

Україна в геополітичних планах країн Антанти і Центральних держав. Війна та українські політичні сили. Головна українська рада. Союз визволення України. Загальна українська рада. Воєнні дії на

території України в 1914-1917 рр. Українці в арміях воюючих держав. Українські січові стрільці. Політика Російської імперії та Австро-Угорщини на українських землях у 1914-1917 рр.

Дати подій: серпень 1914 р. – утворення Головної української ради, формування легіону Українських січових стрільців (УСС), створення Союзу визволення України; 1914 р. – Галицька битва; 1915 р. утворення Загальної української ради; 1916 р. – Брусиловський прорив.

Персоналії: Костя Левицького, Дмитра Донцова, Андрія Жука, Михайла Галущинського, Вільгельма Франца фон Габсбурга-Лотрінгена (Василя Вишиваного).

Значення понять і термінів: «світова війна», «Галицько-Буковинське генерал-губернаторство», «мобілізація», «евакуація».

21. Початок Української революції

Революційні події в Україні в 1917- на початку 1918 р. Українізація армії. Еволюція поглядів політичних сил України в питанні самовизначення. Універсали Української Центральної Ради. Відносини УЦР з Тимчасовим урядом та більшовицькою Росією. Проголошення УНР. Кримськотатарський національний рух. «Всеукраїнський з'їзд рад» у м. Харків. Перша війна більшовицької Росії з УНР. Бій біля станції Крути. Події 1917 р. в Криму. Проголошення незалежності УНР. Окупація більшовицькою Росією України. Берестейський мирний договір. Вигнання більшовиків із території УНР. Похід Петра Болбочана на Крим. Конституція УНР.

Дати подій: березень 1917 р. – утворення Української Центральної Ради (УЦР); квітень 1917 р. – Всеукраїнський національний конгрес; червень 1917 р. – I Універсал УЦР; липень 1917 р. – II Універсал УЦР; листопад 1917р. – III Універсал УЦР; 9 (22) січня 1918 р. – IV Універсал УЦР, проголошення незалежності Української Народної Республіки (УНР); січень 1918 р. – бій біля станції Крути; січень (лютий) 1918 р. – Берестейський мирний договір між УНР та державами Четверного союзу.

Персоналії: Михайла Грушевського, Володимира Винниченка, Сергія Єфремова, Петра Болбочана, Номана Челебіджіхана.

Значення понять і термінів: «автономізація», «самостійники»,

«Українська Центральна Рада», «універсали УЦР», «Генеральний Секретаріат», «Вільне козацтво», «Установчі Збори», «більшовизм», «курултай».

Лютнева буржуазно-демократична революція і участь в ній українців. Розвиток революції на Україні. Процес утворення й конституювання Центральної Ради. Український національний конгрес. Політичні партії та їх практична діяльність у створенні національної державності. М. Грушевський. Внутрішня і зовнішня політика Центральної Ради. Початок українізації армії. Перший, другий універсали Центральної Ради та їх значення. Утворення Генерального секретаріату. В. Винниченко. Збройний виступ самостійників. Характер стосунків Центральної Ради та Генерального секретаріату з Тимчасовим урядом. Прорахунки Центральної Ради в державотворчому процесі та соціальній політиці. Корніловський заколот та Україна. З'їзд народів Росії в Києві.

Більшовицький переворот і Центральна Рада. Третій Універсал Центральної Ради і проголошення утворення УНР. Підсумки виборів до Установчих зборів в Україні. Тактика більшовиків в Україні. Ультиматум РНК РРФСР Центральній Раді, агресивна війна радянської Росії проти УНР. Брест-Литовські переговори. Умови Брестського миру. Роль зовнішнього фактору у цій боротьбі. Інтервенція російських радянських військ. Перший Всеукраїнський з'їзд Рад і проголошення радянської влади в Харкові. Збройна боротьба проти Центральної Ради. Бій під Крутами. Проголошення Четвертим Універсалом Центральної Ради незалежності УНР.

Встановлення на Україні режиму диктатури пролетаріату. Діяльність першого радянського уряду.

Німецько-австрійська інтервенція, відновлення влади Української Центральної Ради. Прийняття Конституції УНР. Історичне значення діяльності Центральної Ради.

22. Розгортання Української революції. Боротьба за відновлення державності

Гетьманський переворот. Українська Держава. Західноукраїнська Народна Республіка. Український національний рух на Буковині й у

Закарпатті. Акт злуки УНР та ЗУНР. Українсько-польська війна 1918-1919 рр. Директорія. Друга війна більшовицької Росії з УНР. Більшовицький режим в Україні. Ухвалення Конституції УСРР 1919 р. Політика воєнного комунізму. Червоний терор. Військова інтервенція Антанти на півдні України. Денікінський режим в Україні. Повернення більшовицької влади. Перший Зимовий похід. Варшавська угода між УНР та Польщею. Польсько-радянська війна на території України. Другий Зимовий похід армії УНР. Холодноярська республіка (1919-1922 рр.). Культура та духовність.

Дати і подій: 29 квітня 1918р. – державний переворот і прихід до влади Павла Скоропадського; 1 листопада 1918 р. – Листопадовий зрив у Львові; 13 листопада 1918 р. проголошення Західноукраїнської Народної Республіки (ЗУНР); листопад 1918 р. – заснування Української академії наук (УАН); 14 листопада 1918 р. – утворення Директорії; 22 січня 1919 р. – проголошення Акта злуки УНР та ЗУНР; грудень 1919 – травень 1920 рр. – Перший Зимовий похід армії УНР; квітень 1920 р. – Варшавська угода; березень 1921 р. – Ризький мирний договір; 1921 р. – утворення Української автокефальної православної церкви (УАПЦ); листопад 1921 р. – Другий Зимовий похід армії УНР.

Персоналії: Павла Скоропадського, Дмитра Вітовського, Євгена Петрушевича, Симона Петлюри, Нестора Махна, Василя Липківського, Григорія Нарбути, Володимира Вернадського.

Значення понять і термінів: «Директорія», «соборність», «отаманщина», «воєнний комунізм», «червоний терор», «інтервенція», «Чортківська офензива», «Київська катастрофа», «автокефальна церква».

Гетьманський переворот. П. Скоропадський. Внутрішня та зовнішня політика уряду Скоропадського. Діяльність антигетьманівської опозиції. Селянські повстання влітку та восени 1918 року. Крах німецько-австрійської окупації. Причини падіння та історичне значення держави П. Скоропадського.

Утворення Директорії. Встановлення влади Директорії УНР. С. Петлюра. Внутрішня політика і зовнішньополітична діяльність Директорії. Трудовий конгрес.

Проголошення ЗУНР. Організація держави на західноукраїнських землях. Злука УНР і ЗУНР. Соціально-економічні перетворення в ЗУНР. Польсько-український конфлікт. Створення Української Галицької Армії. Наступ польських військ та відхід української армії за Збруч.

Дипломатична діяльність ЗУНР. Причини поразки ЗУНР. Поглинення Північної Буковини, Бессарабії та Закарпаття іноземними державами. Більшовицька агресія проти УНР. Отаманщина. Розпад армії УНР.

Відновлення більшовицької диктатури. Перша Конституція УРСР. Націоналізація промисловості. Аграрна реформа. Продовольча диктатура та її суть. Повстанський селянський рух проти більшовицького панування. Становище українських партій. Відновлення більшовицького режиму. Формальне визнання радянською Росією незалежності УРСР. Всеукрревком. Вибори до рад. Відновлення політики «воєнного комунізму» в економіці та суспільному житті. Напрями комуністичного руху в Україні (КП(б)У, УКП(б), УКП).

Наступ білогвардійців в Україні літом 1919 року. Контрнаступ об'єднаних українських армій. Поразка армії УНР. Перший зимовий похід армії УНР.

Більшовицько-польська війна і Україна. Варшавська угода між УНР і Польщею. Наступ польсько-українських військ. Польський режим та ставлення до нього населення. Відступ польсько-українських військ. Ризький мир. Другий Зимовий похід армії УНР. Закінчення боротьби регулярних українських військ за незалежність України.

Розгром Врангеля. Розгром махновського руху. Причини поразки української революції. Історичне значення.

Чинники розвитку культури в 1917-1920 рр. Культурно-освітня діяльність Центральної Ради, Гетьманату, Директорії. Освітня політика більшовиків. Розвиток науки. Відкриття УАН.

23. Встановлення комуністичного тоталітарного режиму в Україні

Масовий голод у південних губерніях УСРР. Антирелігійна кампанія. Неп в УСРР. Входження УСРР до складу СРСР. Утворення

Кримської АСРР. Національна політика радянської влади в УСРР. Молдавська АСРР. Суспільно-політичне життя. Ліквідація багатопартійності. Політика коренізації/українізації в УСРР. Згорання непу і перехід до директивної економіки. Індустріалізація. Кампанія з ліквідації неписьменності дорослих. Культура. Духовне життя.

Дати подій: 1921-1923 рр. – масовий голод в Україні; 1922 р. – входження УСРР до складу Союзу Радянських Соціалістичних Республік (СРСР); 1923 р. – початок політики коренізації/українізації в УСРР; 1925 р. – проголошення курсу на індустріалізацію.

Персоналії: Олександра Шумського, Миколи Хвильового, Михайла Волобуєва.

Значення понять і термінів: «тоталітарний режим», «нова економічна політика (неп)», «коренізація», «українізація», «індустріалізація».

Внутрішнє та зовнішнє становище України після революції. Політична криза 1921 року. Причини непу. Наслідки політики воєнного комунізму. Суть нової економічної політики і особливості її впровадження в Україні. Наслідки непу. Відбудова народного господарства. Початок курсу на індустріалізацію. Причини згорання непу.

Причини та масштаби голоду 1921-1922 рр. Конфлікт радянської держави з церквою. Договори між РРФСР і УРСР 1920-1921 рр. Юридичне оформлення Союзу РСР. Статус УРСР у складі Радянського Союзу.

Політика більшовиків у галузі культури. Форми та методи здійснення українізації. Розширення сфери вживання української мови. Коренізація та національні меншини. Опір «українізації».

Український національний комунізм. Погляди О. Шумського, М. Скрипника, М. Волобуєва, М. Хвильового.

Кампанія з ліквідації неписьменності. Розвиток освіти.

Українське культурне відродження. Українське національне відродження в літературі та мистецтві. С. Єфремов. Релігійне життя в Україні. Утворення Української автокефальної православної церкви (УАПЦ). Ставлення влади до української інтелігенції.

Історична необхідність індустріалізації, методи її здійснення.

24. Утвердження більшовицького тоталітарного режиму в Україні

Форсована індустріалізація. Насильницька колективізація. Примусові хлібозаготівлі. Опір селянства. Голодомор 1932-1933 рр. – геноцид Українського народу. Масштаби та наслідки Голодомору. Масові репресії та їх ідеологічне виправдання більшовицьким режимом. Політичні процеси 1920-хпочатку 1930-х рр. Згорання українізації. Ідеологізація суспільного життя в Україні. Культ особи. Великий терор. Биківня та інші місця масових поховань жертв репресій. Національно-демографічні зміни. Розстріляне відродження. Антирелігійна кампанія.

Дати подій: 1928/1929-1932 рр. – перша п'ятирічка; 1928 р. – судовий процес у Шахтинській справі; 1929 р. – початок насильницької колективізації; 1930 р. – судовий процес у справі Спілки визволення України (СВУ); 1932-1933 рр. – Голодомор в Україні; 1934 р. – перенесення столиці УСРР з Харкова до Києва; 1937 р. – ухвалення Конституції УРСР; 1937-1938 рр. – «Великий терор».

Персоналії: Казимира Малевича, Михайла Бойчука, Леся Курбаса, Олександра Довженка.

Значення понять і термінів: «п'ятирічка», «соціалістична індустріалізація», «колективізація сільського господарства», «репресії», «розкуркулення», «закон про п'ять колосків», «Голодомор», «чорна дошка», «націонал-ухильництво», «розстріляне відродження», «Головне управління таборів (ГУТаб)», «паспортна система», «геноцид», «соціалістичний реалізм».

Перехід до форсованої індустріалізації та командної економіки. Перші п'ятирічні плани. Система жорсткої централізації управління економікою. Підсумки і значення індустріалізації та колективізації (масові репресії щодо середнього селянства, криза сільськогосподарського виробництва). Промисловість і сільське господарство напередодні другої світової війни.

Кооперування і колективізація. Перехід до прискореної колективізації. Поширення колгоспів. Доля приватних селянських

господарств. «Ліквідація куркульства як класу». Масштаби розкуркулення. Голодомор 1932-1933 р., його причини та наслідки. Діяльність комісії Молотова в Україні. Завершення колективізації.

Зміни в соціальному складі населення. Глибокі соціальні деформації. Конституція УРСР 1937 року. Судові процеси. «Шахтинська справа», «Спілка визволення України». Репресії над радянськими партійними кадрами в кінці 30-х рр. Масові репресії та їх жертви.

Становище в освіті. Згортання українізації в кінці 30-х років. Розвиток науки. Діяльність ВУАН. Досягнення українських вчених. Труднощі розвитку науки. «Розстріляне відродження». Репресії щодо української інтелігенції. Церковна політика радянської влади. Ліквідація УАПЦ. Закриття та нищення храмів, культового майна і споруд.

25. Західноукраїнські землі в міжвоєнний період

Правовий статус українських земель у складі Польщі. Національна політика та міжнаціональні відносини. Економічне і соціальне становище населення. Українська кооперація. Просвітні організації краю. Українські політичні і громадські організації. Українська військова організація та ОУН. Українські землі у складі Румунії. Татарбунарське повстання. Суспільно-політичне життя. Українські землі у складі Чехословаччини. Правовий статус Закарпаття. Суспільно-політичне й соціально-економічне життя. Карпатська Україна. Карпатська Січ. Культура та духовність. Політичне і культурне життя української еміграції.

Дати подій: 1920 р. – підписання Бессарабського протоколу, визнання країнами Антанти входження Бессарабії до складу Румунії; 1923 р. – визнання країнами Антанти входження Східної Галичини до складу Польщі, саморозпуск уряду ЗУНР; 1925 р. – утворення Українського національно-демократичного об'єднання (УНДО); 1929 р. – утворення Організації українських націоналістів (ОУН); 1930 р. – проведення польською владою акції «пацифікації»; 1938 р. – надання автономії Підкарпатській Русі у складі Чехо-Словаччини; 15 березня 1939 р. – проголошення незалежності Карпатської України.

Персоналії: Євгена Коновальця, Володимира-Сергія Залозецького-Саса. Василя Мудрого, Августина Волошина.

Значення понять і термінів: «осадництво», «паціфікація», «інтегральний націоналізм», «русинство», «політична еміграція».

Становище Західної України в 1920-1940 рр. Окупаційний режим в Польщі та Румунії. Правовий статус Східної Галичини в 1919-1923 рр. Анексія Східної Галичини Польщею 1923 року. Становище українських північно-західних земель (Волинь. Полісся, Підляшшя). Характер промисловості. Аграрні відносини.

Особливості політичної боротьби українців за національне та соціально-економічне визволення. Діяльність УГКЦ. А. Шептицький. Діяльність політичних партій та рухів. Українська Військова Організація (УВО). С. Коновалець. Українське Національно-Демократичне Об'єднання (УНДО). Спроби нормалізації стосунків з польською владою та їх провал, «Паціфікація».

Організація Українських Націоналістів (ОУН). Методи діяльності ОУН. С. Бандера. Ідеологія інтегрального націоналізму. Д. Донцов. Комуністична Партія Західної України (КПЗУ) та її діяльність.

Поглинення українських земель Румунією. Політика румунського уряду щодо українців. Політичні партії на українських землях. Діяльність радикальних націоналістичних груп.

Входження Закарпаття до складу Чехословаччини. Особливості політичної боротьби в Закарпатті. Русинство. Надання автономії Карпатської України. Створення Карпатської Січі. Проголошення незалежності Карпатської України. А. Волошин. Вторгнення угорських військ у Закарпаття. Опір українців.

26. Україна в роки Другої світової війни

Українське питання в міжнародній політиці напередодні Другої світової війни. Радянсько-німецькі договори 1939 р. Початок Другої світової війни. Окупація Червоною армією Галичини, Волині, Північної Буковини, Хотинщини та Південної Бессарабії. Радянізація. Масові політичні репресії 1939-1940 рр. Початок німецько-радянської війни. Бойові дії в 1941-1942 рр. Відступ Червоної армії. Мобілізаційні заходи. Злочини комуністичного тоталітарного режиму. Окупація України

військами Німеччини та її союзниками. «Новий порядок». Масове знищення мирного населення. Голокост. Опір окупантам. Український визвольний рух. Проголошення Акта відновлення Української Держави. Поліська Січ. Українська повстанська армія. Українсько-польське протистояння. Радянський партизанський рух. Бойові дії 1942-1943 рр. Вигнання німецьких військ та їхніх союзників з Правобережної та Південної України. Депортація кримських татар та інших народів Криму. Завершення бойових дій на території України. Українці у військових формуваннях держав Об'єднаних Націй. Внесок українського народу в перемогу над нацизмом. Українське питання на Тегеранській, Ялтинській і Потсдамській конференціях. Ціна війни. Культура й духовність.

Дати подій: 23 серпня 1939 р. – радянсько-німецький договір про ненапад і таємний протокол до нього («пакт Молотова-Ріббентропа»); 1 вересня 1939р. – початок Другої світової, війни; 17 вересня .1939 р. – вторгнення Червоної армії на територію Західної України; червень 1940 р. – вторгнення Червоної армії на територію Бессарабії та Північної Буковини; 22 червня 1941 р. – напад Німеччини на СРСР; 30 червня 1941 р. – проголошення Акта відновлення Української Держави; 14 жовтня 1942 р. – створення Української повстанської армії (УПА); грудень 1942 р. – початок вигнання німецьких військ та їх союзників з України; 6 листопада 1943 р. – вигнання німецьких окупантів з м. Київ; січень-лютий 1944р. – Корсунь-Шевченківська наступальна операція; 28 жовтня 1944р. – завершення вигнання німецьких військ, та їх союзників з території України; 9 травня 1945 р. – День перемоги над нацизмом у Другій світовій війні; 2 вересня 1945 р .- завершення Другої світової війни.

Персоналії: Івана Багряного, Тараса Бульби (Боровця), Степана Бандери, Андрія Мельника, Ярослава Стецька, Романа Шухевича, Кирила Осьмака, Івана Кожедуба, Олексія Береста, Амет-Хана Султана, Василя Порика, Кузьми Дерев'янка, Олени Теліги.

Значення понять і термінів: «радянська», «план “Барбаросса”», «випалена земля», «нацистський новий порядок», «план “Ост”», «Голокост», «остарбайтери», «концтабори», «колабораціонізм»,

«похідні групи», «Поліська Січ», «бандерівці», «чорносвитники», «депортація», «український визвольний рух».

Радянсько-німецький пакт про ненапад 23 серпня 1939 року. Таємний протокол. Включення Західної України до УРСР, Міжнародні умови возз'єднання. Вступ Червоної армії в Західну Україну і Західну Білорусію. Входження північної Буковини і українських придунайських земель до складу УРСР у 1940 році. Позитивні та негативні наслідки возз'єднання. Радянізація західних областей України. Початок радянсько-німецької війни. Напад Німеччини на Радянський Союз. Україна в планах окупантів. Перші дні війни. Прикордонні бої. Відступ Червоної армії. Причини невдач Червоної армії, мобілізаційні заходи 1941 р. Евакуація в східні райони СРСР.

Оборонні бої влітку – восени 1941 р. Оборона. Києва. Поразка Південно-Західного фронту. Героїчна оборона Одеси і Севастополя. Невдалі спроби контрнаступу під Харковом. Продовження наступу німецьких військ на півдні. Окупаційний режим. Розчленування України. Нацистський «новий порядок». Злочинна політика окупаційних властей. Концтабори і масові розстріли. Трагедія Бабиного Яру. Економічне пограбування України. Вивіз працездатного населення на каторжні роботи до Німеччини.

Розгортання руху Опору та його течії в Україні. Радянське підпілля і партизанський рух 1941-1942 рр. ОУН на початку війни. «Акт проголошення відновлення Української держави» 30 червня 1941 р. Оунівське підпілля 1941-1942 рр. Створення Української повстанської армії (УПА).

Україна в 1943 р. Перемога Червоної армії під Сталінградом і початок вигнання окупантів з України, Курська битва. Продовження наступу на Лівобережжі, Визволення Донбасу, Падіння «Східного валу». Визволення Києва. Мобілізаційні заходи 1942-1943 рр., їхні особливості та наслідки.

Боротьба з ворогом в тилу. Діяльність радянських партизанських загонів і підпілля. Політична еволюція ОУН-УПА .

Героїчна праця українців на промислових підприємствах і в колгоспах. Внесок українських вчених і діячів освіти та культури у

досягнення перемоги. Евакуйовані підприємства в тилу.

Україна на завершальному етапі війни (1944-1945 рр.) Січнево-лютий наступ 1944 р. Корсунь-Шевченківська битва. Весняний наступ Українських фронтів. Кримська наступальна операція. Примусове виселення з Криму в східні райони СРСР татар, греків, вірмен. Завершення вигнання окупантів з України. Участь жителів України в завершальних операціях другої світової війни.

Завершальний етап боротьби в тилу. Радянський партизанський рух. ОУН -УПА на завершальному етапі війни. Становище в західних областях України. 8 травня – День Памяті. 9 травня – День Перемоги.

Культура України в роки війни. Освіта. Наука. Українська преса, возз'єднання Закарпаття з УРСР. Втрати України в роки війни.

27. Україна в перші повоєнні роки

Україна – співзасновниця ООН. Встановлення кордонів УРСР у міжнародних договорах. Посилення радянзації та репресії у західних областях УРСР. Український визвольний рух у 1944-1950-хрр. Обмін населенням між Польщею й УРСР. Масові депортації (1944- 1946 рр.). Операції «Вісла» і «Захід». Ліквідація УГКЦ. Внутрішньополітична й економічна ситуація в УРСР. Масовий голод 1946-1947 рр. Ідеологічні кампанії. «Чистки» творчої інтелігенції. Культура й духовність.

Дати подій: 1945 р. – входження Закарпаття до складу УРСР; квітень 1945 р. – Україна співзасновниця Організації Об'єднаних Націй (ООН); березень 1946 р. – ліквідація УГКЦ; 1946-1947 рр. – масовий голод в Україні; квітень-липень 1947 р. – проведення польською владою операції «Вісла»; жовтень 1947 р. – проведення операції «Захід»; 1951р. – встановлення західного кордону УРСР.

Персоналії: Олександра Богомольця, Сергія Лебедева, Андрія Малишка, Максима Рильського, Володимира Сосюри, Павла Тичини, Володимира: Філатова, Василя Кука, Йосипа Сліпого.

Значення понять і термінів: «відбудова», «операція “Вісла”», «операція “Захід”», «ждановщина», «лисенківщина», «космополітизм», «холодна війна».

Підвищення міжнародного статусу України

Перехід до мирного будівництва. Особливості відбудови

економіки. Соціально-економічні труднощі післявоєнної епохи. Голод 1946-1947 рр. Успіхи у відбудові промисловості, транспорту й сільського господарства. Грошова реформа та її наслідки. Ліквідація карткової системи. Внутрішньополітичне життя в Україні. Продовження політичних репресій. Радянізація західних областей. Формування органів місцевої влади. Колективізація західноукраїнського села. Львівський собор 1946 року та ліквідація Української греко-католицької церкви. Боротьба радянської влади з підпільним партизанським рухом ОУН-УПА. Антиукраїнські акції комуністичного режиму в Польщі (Операція «Вісла»).

Культурне життя в Україні у другій половині 40-х – на початку 50-х років. Відбудова системи освіти. Впровадження обов'язкового семирічного навчання. Успіхи в науці. Розгром генетики та «лисенківщина» в Україні. Розвиток літератури і мистецтва.

28. Україна в умовах десталінізації

Участь українців у повстаннях у сталінських концтаборах. XX з'їзд КПРС. Десталінізація і лібералізація суспільного життя. Зміни адміністративно-територіального устрою: входження Кримської області до складу УРСР. Зміни в управлінні господарством. Зародження дисидентського руху та його течії. «Шістдесятництво». Антирежимні виступи 1960-х рр. Культура й духовність.

Дати подій: 1953-1954 рр. – повстання політичних в'язнів у сталінських концтаборах, ліквідація ГУТабу; лютий 1954 р. – входження Кримської області до складу УРСР; 1956 р. – XX з'їзд КПРС, засудження культу особи; 1959р. – утворення Української робітничо-селянської спілки; 1959 р. – утворення Клубу творчої молоді «Сучасник» у м. Київ.

Персоналії: Катерини Білокур, Левка Лук'яненко, Івана Світличного, Василя Стуса, Алли Горської, Ліни Костенко, Євгена Сверстюка, Василя Симоненка, Леся Танюка, Сергія Корольова.

Значення понять і термінів: «десталінізація», «культ особи», «лібералізація», «політична реабілітація», «відлига», «раднаргосп», «шістдесятники», «дисиденти».

Смерть Й. В. Сталіна. Початок десталінізації та демократизації

суспільного життя в Україні. XX з'їзд КПРС і Україна. Початок політичної реабілітації. Наростання опору десталінізації з боку консервативних сил. М. С. Хрущов: політичний портрет.

Адміністративно-територіальні зміни. Входження Кримської області до складу України.

Розвиток економіки України в середині 50-х – у першій половині 60-х років. Реформування економіки. Раднаргоспи. Зміни в аграрному секторі. Екстенсивні шляхи розвитку сільського господарства. Піднесення соціального статусу селянства.

Демократизація культурно-духовного життя в Україні. Науково-технічна революція. Пожвавлення літературно-мистецького життя. Суперечливість ідеологічних та культурних перетворень.

Курс на «зближення і злиття націй». Посилення русифікації. Зародження дисидентського руху в Україні. Причини появи та особливості дисидентського руху в Україні. «Українська робітничо-селянська спілка». Стаття І. Дзюби «Інтернаціоналізм чи русифікація?». Значення діяльності дисидентів.

29. Україна в період загострення кризи радянської системи

Ідеологічні орієнтири партійно-радянського керівництва. Конституція УРСР 1978 р. Економічна ситуація в УРСР. Дисидентський рух: течії, форми і методи боротьби. Українська громадська група сприяння виконанню Гельсінських угод. Самвидав. Кримськотатарський національний рух. Культура й духовність.

Дати подій: 1965 р. – перша хвиля масових затримань діячів антирежимного руху; 1970-1972 рр. – видання самвидавного «Українського вісника»; 1972 р. – друга хвиля масових затримань діячів антирежимного руху; 1976 р. – утворення Української громадської групи сприяння виконанню Гельсінських угод (УГГ).

Персоналії: Івана Дзюби, Валерія Марченка, Петра Григоренка, Миколи Руденка, В'ячеслава Чорновола, Михайла Брайчевського, Сергія Параджанова, Івана Миколайчука, Олесь Гончара, Леоніда Вікова, Володимира Івасюка, Мустафи Джемілева, Миколи Амосова, Олега Антонова.

Значення понять і термінів: «застій», «дефіцит», «розвинений

соціалізм», «номенклатура», «самвидав», «тамвидав», «правозахисник».

Політико-ідеологічна криза системи. Порушення прав людини. Неосталінізм. Діяльність в Україні П. Шелеста і зміщення його з посади першого секретаря ЦККП України. В. Щербицький. Конституція УРСР 1978 р. Відносини керівництва України з союзним центром.

Спроби радянського уряду динамізувати соціально-економічне життя. Березневий та Вересневий (1965 р.) Пленуми ЦК КПРС. Реформи в промисловості та сільському господарстві. Посилення економічних важелів в управлінні. Непослідовність економічних перетворень. Посилення командно-адміністративної системи. Наростання стагнаційних процесів в 1970-на початку 80-х років. Нарощення військово-промислового комплексу (ВПК).

Соціальна сфера буття суспільства. Матеріальний та культурний рівень життя населення. Житлове будівництво. Сфера медичного обслуговування. Особливості соціальної диференціації в суспільстві. Загострення екологічної кризи.

Розвиток освіти та науки. Запровадження обов'язкової середньої освіти. Успіхи в розвитку літератури і мистецтва. Ідеологізація художньої творчості. Суперечливі тенденції в мистецькому житті. Театр. Кінематограф. Українське «поетичне кіно». Пісенна творчість. Образотворче мистецтво.

Наростання дисидентського руху. Утворення Української Гельсінської спілки (УГС). Релігійне дисидентство. Боротьба за легалізацію Української греко-католицької церкви (УГКЦ). Посилення переслідувань опозиції наприкінці 70-х – на початку 80-х років.

30. Відновлення незалежності України

Початок перебудови в СРСР. Чорнобильська катастрофа. Стан економіки. Шахтарські страйки. Гласність і політичний плюралізм. Український національно-демократичний рух. Зміни в політичному керівництві УРСР. Формування багатопартійної системи. Вибори до Верховної Ради УРСР і до місцевих рад 1990 р. Декларація про державний суверенітет України. Революція на граніті. Створення Автономної Республіки Крим (АРК). Меджліс кримськотатарського народу (червень 1991 р.). Спроба державного перевороту в СРСР у

серпні 1991 р. Акт проголошення незалежності України. Референдум і вибори Президента України 1 грудня 1991 р. Розпад СРСР. Міжнародне визнання України. Культура. Духовне відродження.

Дати подій: квітень 1985 р. – початок «перебудови»; 26 квітня 1986 р. – катастрофа на Чорнобильській атомній електростанції (АЕС); вересень 1989 р. – створення Народного руху України за перебудову; березень 1990 р. – проведення перших альтернативних виборів до Верховної Ради УРСР; 16 липня 1990 р. – ухвалення Верховною Радою УРСР Декларації про державний суверенітет України; жовтень 1990 р. – «революція на граніті»; 24 серпня 1991 р. – ухвалення Верховною Радою УРСР Акта проголошення незалежності України; 1 грудня 1991р. – проведення Всеукраїнського референдуму та обрання Президента України.

Персоналія: Леоніда Кравчука.

Значення понять і термінів: «перебудова», «гласність», «плюралізм», «український національно-демократичний рух», «багатопартійність», «суверенітет», «незалежність», «ринкові відносини», «референдум», «президент».

Погіршення економічної ситуації в Україні в другій половині 80-х років. Промисловість і сільське господарство. Чорнобильська катастрофа. Екологічна ситуація в Україні. Формування економічних передумов розпаду СРСР. Зміни у вищому партійно-державному керівництві. М. Горбачов і пошуки шляхів виходу з кризи. Спроби оздоровлення суспільно-політичного життя. «Перебудова». Невдача спроб реформування СРСР. Політика керівництва України в період «перебудови».

Зростання політичної активності суспільства. «Гласність» і повернення народів правди про минуле України. Нові громадські об'єднання. Початок формування багатопартійності в Україні. Розпад компартії України. Закон Української РСР «Про мови». Вибори до Верховної Ради УРСР 1990 р. Декларація про державний суверенітет України 16 липня 1990 р. Спроба державного перевороту в СРСР та події в Україні. Акт проголошення незалежності України 24 серпня 1991 р. Референдум 1 грудня 1991 р. і вибори Президента України.

Припинення існування Радянського Союзу. Історичне значення проголошення незалежності України.

31. Становлення України як незалежної держави

Державотворчі процеси в незалежній Україні. Повернення кримських татар на батьківщину. Статус Криму. Суспільно-політичне життя. Особливості формування багатопартійності. Конституція України. Економіка України в 1991-1998 рр. та в 1998-2004 рр. Запровадження гривні. Демографічні та міграційні процеси. Олігархічна система. Початок інтеграції в європейський і світовий простір. Політична розбудова суспільства. Рухи протесту на початку 2000-х рр. Помаранчева революція. Україна в системі міжнародних відносин. Культура й духовність.

Дати подій: 6 грудня 1991 р. – започаткування Збройних Сил України; липень 1994 р. – обрання Леоніда Кучми Президентом України; 1995 р. – обрання України членом Ради Європи (РЄ); 28 червня 1996 р. – ухвалення Конституції України; вересень 1996 р. – запровадження національної грошової одиниці – гривні; жовтень-грудень 2004р. – «Помаранчева революція», обрання Президентом України Віктора Ющенка.

Персоналії: Леоніда Кучми, Віктора Ющенка, Любомира Гузара, Леоніда Каденюка.

Значення понять і термінів: «корупція», «тіньова економіка», «олігарх», «Помаранчева революція», «поліконфесійність».

32. Творення нової України

Суспільно-політичне життя України в 2005-2013 рр. Авторитарний режим Віктора Януковича. Революція Гідності. Небесна Сотня. Анексія Росією Криму. Агресія Росії проти України. Російсько-українська війна. Добровольчі батальйони. Волонтерський рух. Реакція світової спільноти. Спроби мирного врегулювання. Соціально-економічний розвиток України до і після 2014 р. Євроінтеграційний поступ України: угода про асоціацію між Україною та ЄС. Режим безвізового в'їзду в країни ЄС Для громадян України. Культура й духовність.

Дати подій: 2008р. – вступ України до Світової організації торгівлі (СОТ); січень 2010 р. – обрання Віктора Януковича Президентом

України; листопад 2013-лютий 2014 рр. – революція Гідності, повалення авторитарного режиму; червень 2014 р. – обрання Петра Порошенка Президентом України; 2014 р. – підписання Україною Угоди про асоціацію з Європейським Союзом (ЄС); вересень 2014 р., лютий 2015 р. – Мінські домовленості, 2019 р. – початок Операції об'єднаних сил.

Персоналію: Петра Порошенка, Володимир Зеленський.

Значення понять і термінів: «Євромайдан», «революція Гідності», «Небесна Сотня», «анексія», «сепаратизм», «антитерористична операція», «тимчасово окупована територія», «кіборг», «волонтерський рух», «люстрація», «громадянське суспільство», «безвізовий режим», ООС, «Томос».

**КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ
ВСТУПНОГО ІСПИТУ (ТЕСТИ)
З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ**

*для осіб, які вступають на основі
повної загальної (профільної) середньої освіти*

1. До 100 балів – вступник не володіє фактичним матеріалом, не орієнтується в історичних подіях та явищах. Тест не складено.

2. 100-125 балів – вступник може назвати одну-дві події, дати, історичні постаті чи історико-географічні об'єкти, дати коротку характеристику історичного явища; має загальне уявлення про історичну карту, не достатньо володіє умінням визначати історичні поняття і терміни.

3. 126-150 балів – вступник відтворює основний зміст поставленого питання, визначає окремі ознаки історичних понять, називає основні дати, дає стисло характеристику історичній постаті, встановлює послідовність подій.

4. 151-175 балів – вступник у цілому послідовно й логічно відтворює програмний матеріал, виявляє розуміння історичної термінології, дає загальну характеристику події (причини, наслідки, значення), узагальнює окремі факти і формулює висновки.

5. 176-200 балів – вступник виявляє глибокі і міцні знання, вільно висловлює власні судження і переконливо їх аргументує, аналізує історичну інформацію, співвідносить історичні процеси з періодом (епохою) на основі наукової періодизації історії.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ СПІВБЕСІДИ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

*для осіб, які вступають на основі повної загальної
(профільної) середньої освіти*

Вступники, які вступають до коледжу за результатами співбесіди, відповідають на 2 запитання відповідно до програми співбесіди з історії України.

Оцінка *«рекомендовано»* виставляється вступникові, якщо він називає історичні дати, хронологічні межі, періоди найважливіших подій і процесів, поняття, місця подій, пам'ятники культури, визначає найважливіші зміни, що відбулися в житті людства, значення найважливіших подій в історії України, називає видатних історичних осіб, характеризує їх діяльність.

Оцінка *«не рекомендовано»* виставляються вступникові, якщо він не орієнтується в історичних датах не називає найважливіших подій і процесів в історії України, не володіє умінням визначати історичні поняття і терміни.

Зразок білета з еталоном відповіді

Шифр _____

(штамп вищого навчального закладу/його підрозділу)

Вступне випробування

Навчальна дисципліна

Історія України

Примітка. Підписувати, робити будь-які примітки, що розшифровують роботу, забороняється

БІЛЕТ № 1

Завдання I-го рівня

Завдання I-го рівня містять 4 варіанти відповідей, з яких тільки ОДНА ПРАВИЛЬНА. Оберіть правильну, на Вашу думку, відповідь підкресліть. Кожне із завдань 1-10 оцінюється в 6 балів. Подвійні, неправильно підкреслені, закреслені, підчищені та виправлені відповіді не зараховуються.

1. Трипільська культура існувала в епоху:

а) неоліту; б) мезоліту; в) енеоліту; г) бронзи

2. В якому році виникла Галицько-Волинська Держава?

а) 1097 р.;

б) 1197 р.;

в) 1199 р.;

г) 1205 р.

3. Чому мурована церква Богородиці, збудована в Києві наприкінці X ст. за наказом князя Володимира, була названа Десятинною?

а) церква була десятою копією відомого константинопольського храму;

б) для утримання церкви все населення Русі було обкладено спеціальним податком - десятиною;

в) на утримання церкви великий князь віддавав десяту частину своїх прибутків;

г) церква була вдсятеро більша за кам'яний княжий палац.

4. Козацька рада, що ухвалила присягнути на вірність московському царю, відбулася в січні 1654 р.:

а) у Переяславі;

б) у Києві;

в) у Чернігові;

г) у Запорізькій Січі.

(штамп вищого навчального закладу/його підрозділу)

5. Магдебурзьке право - це:

- а) право шляхетського самоврядування;
- б) право міського самоврядування;
- в) привілеї українським купцям у м. Магдебург;
- г) Основний Закон Польського королівства.

6. Вступ до запорізького товариства починався з питання:

- а) "У Бога віруєш?";
- б) "Воювати вмієш?";
- в) "Грошей хочеш?";
- г) "Смерті боїшся?".

7. Українська Центральна Рада створена в:

- а) січні 1917 р.;
- б) в березні 1917 р.;
- в) травні 1917 р.;
- г) липні 1917 р.

8. Акт злуки УНР і ЗУНР проголошено у Києві:

- а) 1 листопада 1918 р.;
- б) 14 грудня 1918 р.;
- в) 15 липня 1919 р.;
- г) 22 січня 1919 р.

9. Необхідні умови для звільнення українських земель від нацистських загарбників були створені:

- а) відкриттям другого фронту в Європі;
- б) перемогами Червоної армії під Сталінградом та Курськом;
- в) сильними морозами і поганими дорогами, які заважали загарбникам

здійснювати свої плани;

- г) спільними зусиллями радянських людей на фронті і в тилу;

10. Проголошення незалежності України було результатом :

- а) референдуму 1 грудня 1991 р.;
- б) ініціативи Народного Руху України;
- в) рішення ООН;
- г) проголошення ВРУ.

Завдання II-го рівня

Завдання II-го рівня містять 4 завдання, кожне з яких оцінюється в 15 балів.

1. Дайте визначення поняття

Українізація – це ...

(політичне просування і впровадження елементів української мови та української культури, в різних сферах суспільного життя).

2. Гетьманська булава – це ...

(головний символ влади. Це палиця, вироблена з горіхового дерева довжиною 50-70 см зі срібною або визолоченою кулею на кінці. Прикрашалася, як правило, бірюзою, смарагдами, перлами. На ній гравіювали герб, прізвище гетьмана).

3. Встановіть відповідність між іменами і сферами діяльності:

1) Лесь Курбас;	а) політика;
2) Руслана Лижичко;	б) наука;
3) Петро Порошенко;	в) театр;
4) Євген Патон;	г) музика.

1)в), 2) г), 3) а), 4) б).

4. Встановіть відповідність між датами і подіями:

1) 4 березня 1917 р.;	а) територія України повністю окупована німецькими загарбниками;
2) 6 листопада 1943 р.;	б) утворення Української Центральної Ради;
3) липень 1942 р.;	в) Київ звільнено від фашистських загарбників;
4) грудень 1991 р.	г) Україна стала учасником СНД.

1)б), 2) в), 3) а), 4) г).

Завдання III-го рівня

Кожне із 2 завдань оцінюється в 20 балів.

1. Встановіть хронологічну послідовність подій:

- а) Сталінградська битва;
- б) Корсунь-Шевченківська операція;
- в) форсування Дніпра;
- г) Курська битва.

1) а), 2) г), 3) в), 4) б).

2. Встановіть хронологічну послідовність подій:

- а) Перші президентські вибори в незалежній Україні;
- б) Проголошення Конституції незалежної України;
- в) Створення СНД;
- г) Проголошення Декларації про державний суверенітет України.

1) г), 2) а), 3) в), 4) б).

Завдання IV-го рівня

Завдання IV-го рівня містять 7 варіантів відповідей, з яких потрібно обрати ТРИ ПРАВИЛЬНІ. Кожне із 2 завдань оцінюється в 20 балів.

1) Визначте основні положення III Універсалу:

- 1** вимога підготовки законопроекту про автономію
- 2** проголошення незалежності УНР
- 3** проголошення УНР
- 4** скасування смертної кари
- 5** генеральний секретаріат – найвищий законодавчий орган влади
- 6** встановлення 8-ми годинного робочого дня
- 7** відновлення права приватної власності

1) 3, 4, 6

2) Вибрати події Першої світової війни:

- 1** захист Ужоцького перевалу
- 2** «Чортківська офензива»
- 3** Татарбунарське повстання

_____ (штамп вищого навчального закладу/його підрозділу)

Шифр _____

- 4 взяття Перемишля
 - 5 бій під Крутами
 - 6 Горлицький прорив
 - 7 «диво на Віслі»
- 2) 1, 4, 6

Розглянуто і обговорено на засіданні кафедри суспільно-гуманітарних наук
Протокол № 7 від 17 лютого 2021 року

Завідувач кафедри _____

А. К. Лисий

Кількість балів _____
(цифрами та словами)

Екзаменатори _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

_____ (підпис) (прізвище та ініціали)

Голова предметної
екзаменаційної комісії _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

(штамп вищого навчального закладу/його підрозділу)

Шифр _____

ЧЕРНЕТКА

Зразок білета

Комунальний заклад вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

Навчальна дисципліна *історія України*
Співбесіда

Білет № 11

1. Гайдамацький рух. Коліївщина. Рух опришків.
2. Соціально-політичне та економічне становище в Україні в період «перебудови».

Затверджено на засіданні кафедри суспільно-гуманітарних наук
Протокол № 7 від 17 лютого 2021 р.

Завідувач кафедри _____ А.К. Лисий

Голова предметної екзаменаційної комісії _____ В.В. Мазуркевич

Еталон відповіді

1. Гайдамацький рух. Коліївщина. Рух опришків.

Спочатку 18 ст. на Правобережжі, а потім і на Лівобережжі починається Гайдамацький рух. Це була Яскрава форма національно-визвольної боротьби українського народу проти польського гніту. Гайдамаками називали селян що втекли від своїх поміщиків, створили озброєнні загони. Переховуючись у лісах вони нападали на шляхтичів, уніатських священників, орендарів. Метою нападів було не тільки захоплення грошей чи майна, а й помста за свої і чужі образи.

Найбільшим Гайдамацьким повстання м стала Коліївщина. Причинами повстання став релігійний, соціальний і національний гніт. У 1768 році повстання охопило район Чигирин-Фастів-Черкаси. Його очолив Максим Залізняк. На бік повстання перейшов уманський сотник Іван Гонта.

Рух опришків (походить з латинської – порушник спокою, борець проти багатіїв). Опришки діяли переважно в Карпатських горах, невеликими загонами по 30-40 чоловік. Рушійними силами руху стало безземельне і малоземельне селянство, міська біднота. Характер – національно-визвольний, спрямований проти соціального гноблення. Найбільш відомим ватажком опришків був Олекса Довбуш.

2. Соціально-політичне та економічне становище в Україні в період «перебудови».

Друга половина 1980-х років увійшла в історію як період політики «перебудови», яка проводилася комуністичною партією з метою збереження радянської системи. Ініціатором перебудови був генеральний секретар ЦК КПРС Михайло Горбачов. Перебудова в галузі економіки передбачала перехід від екстенсивних методів управління до інтенсивних. Було проголошено курс на прискорення соціально-економічного розвитку: швидке застосування досягнень науково-технічної революції і збільшення обсягів виробництва до 2000 року у два рази. Але план був не реальним і на 1987 рік стало зрозуміло, що ніякого прискорення не відбувається, національний дохід не зростає.

В умовах спаду економічного розвитку погіршилося соціальне становище, люди стали купувати багато товарів про запас, почали виникати несподівані дефіцити (тютюн, алкоголь, зубна паста, миючі засоби, цукор).

Громадськість почала виступати проти замовчування наслідків аварії на Чорнобильській АЕС. У 1988 році у Києві відбувся перший, за роки радянської влади, масовий мітинг (20 тисяч чоловік), присвячений екологічним проблемам і гострій критиці посадових осіб винних в катастрофі і її наслідках. У 1989 році по країні прокотилася хвиля шахтарських страйків.

Активізувався рух за національне відродження. В умовах політики гласності в Україні виникали політичні клуби, просвітницькі українознавчі організації. Дисиденти на чолі з Л. Лук'яненком

відновили роботу Української Гельсінської Спілки. У 1989 році виникла масова політична організація Народний Рух України за перебудову, який очолив поет Іван Драч.

Список рекомендованої літератури

1. В. С. Власов, С. В. Кульчицький. Історія України 10 клас (рівень стандарту) / В. С. Власов, С. В. Кульчицький. – К.: Літера ЛДТ 2019.
2. Гісем О.В. Історія України. Довідник, тестові завдання. Повний повторювальний курс, підготовка до ЗНО та ДПА / Олександр Гісем. – Кам'янець-Подільський : ФОП Сисин О.В., 2020.
3. Комплексне видання з історії України до ЗНО 2020 / Власова В. С., Кульчицького С. В. – Київ : "Літера", 2020.
4. Кульчицький С.В., Мицик Ю.А., Власов В.С. Історія України. Довідник для абітурієнтів та школярів загальноосвітніх навчальних закладів / С.В. Кульчицький, Ю.А. Мицик, В.С. Власов. – Київ: Літера ЛТД, 2019.
5. О. В. Гісем, О. О. Мартинюк. Історія України. Опорні схеми, таблиці, коментарі. Повний повторювальний курс, підготовка до ЗНО / О. В. Гісем, О. О. Мартинюк. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2019.
6. О. Д. Бойко. Історія України: Посібник. - К.: Академія, 2008.
7. О. К. Струкевич, І. М. Романюк, С. І. Дровозюк. Історія України: Підручник для 11 класу. – К.: Грамота, 2011.
8. Струкевич О. Історія України (рівень стандарту) : підручник для 11 класу закл. загал. серед. освіти / Олексій Струкевич, Степан Дровозюк. – Київ : Грамота, 2019.
9. ЗНО 2020. Історія України. Опорний конспект у 49 таблицях / Надія Харькова. – Тернопіль : Богдан, 2019.

